

Békés Város
Ifjúsági Konceptiója

2015 - 2025

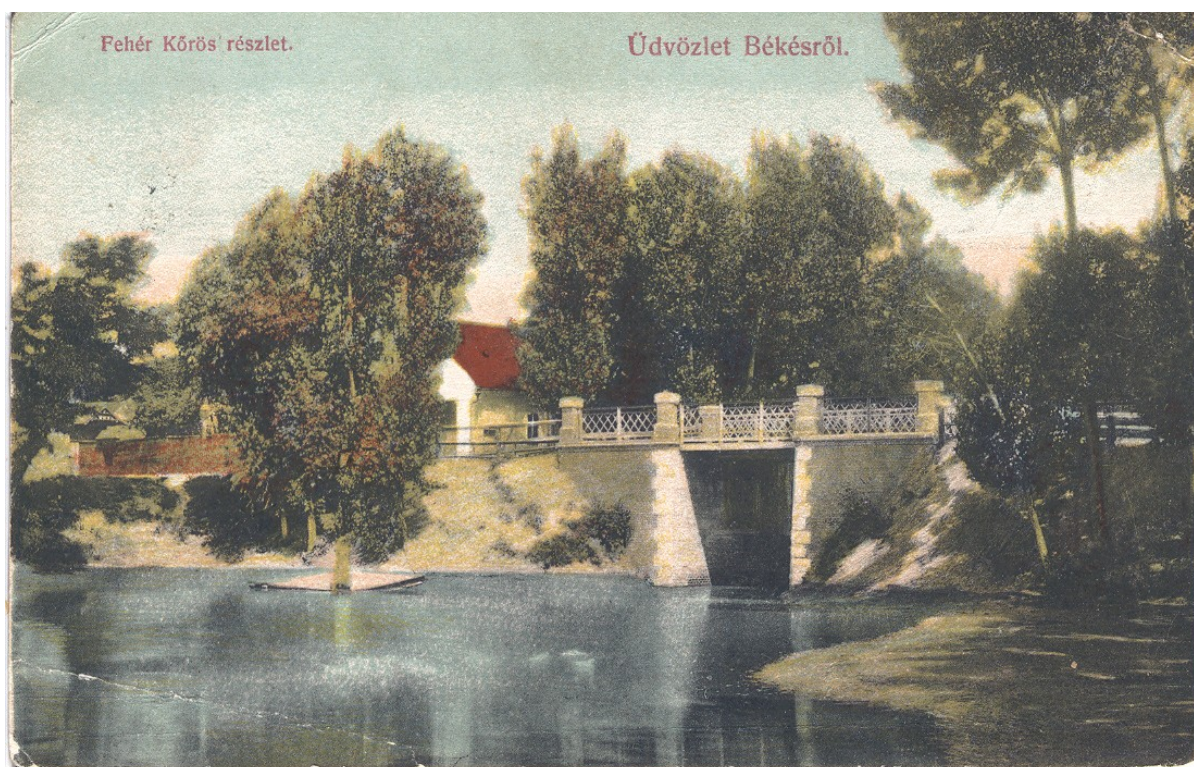
Békés Város Ifjúsági Konceptióját Békés Város Önkormányzatának Képviselő-testülete
191/2015. (IV.29.) számú határozatával fogadta el.

Békés, 2015. május 4.

Izso Gábor
polgármester

„BÉKÉS – A HIDAK VÁROSA”

TARTALOMJEGYZÉK

I.	Előzmények.....	4
1.	Az ifjúságpolitika alapdokumentumai	4
2.	Helyi dokumentumok az ifjúságpolitikában	4
3.	Feladat-meghatározás	5
4.	Célcsoport kijelölés.....	5
II.	Helyzetelemzés.....	6
1.	Demográfiai helyzet	6
2.	Oktatás, képzés.....	6
3.	Gyermek- és ifjúságvédelem	7
4.	Egészséges életmód, prevenció.....	8
5.	Kultúra, szabadidő, sport.....	9
6.	Befogadó közösség	9
7.	Lakhatás.....	9
8.	Életkezdes.....	10
9.	Közbiztonság.....	11
III.	Oktatás, képzés.....	12
IV.	Egészségügyi ellátás	12
1.	Gyermek- és ifjúságvédelem	12
2.	Egészséges életmód, prevenció.....	12
V.	Szociális ellátás	13
VI.	Közművelődés, kultúra, sport.....	13
VII.	Befogadó közösség	14
VIII.	Munkaerőpiac.....	14
IX.	Lakhatás.....	15
X.	Közbiztonság.....	16
XI.	Feladatok	16
1.	Kiemelt feladatok	16
2.	Folyamatos feladatok	17
XII.	Összegzés.....	18

I. ELŐZMÉNYEK

Békés Város Önkormányzata mindig kiemelt szerepet szánt a fiatalságnak, hiszen egy település jövőjét a jövő nemzedékei biztosítják. A jelen híd a múlt tapasztalatai és a jövő elvárásai között, ennek megfelelően válik kettőssé ez a koncepció: egyrészt azt tartalmazza, hogy mit szeretnénk átmenteni a város múltjából és jelenéből a jövőbe, illetve mit kell változtatnunk, hogy legyen jövője a városnak.

1. AZ IFJÚSÁGPOLITIKA ALAPDOKUMENTUMAI

- **Magyarország Alaptörvénye** (2011. április 25.)
- **Magyarország helyi önkormányzatairól** szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- Az Európai Bizottság által elfogadott **Fehér Könyv az Ifjúságpolitikáról** (2001.);
- az Országgyűlés 88/2009. (X. 29.) számú határozata a **Nemzeti Ifjúsági Stratégiáról 2009 – 2024.**, ehhez kapcsolódóan a két vagy hároméves kormányhatározattal elfogadott cselekvési tervek.
- **Békés Megye Önkormányzata Ifjúsági Koncepciója 2009-2014.**

Fontos segítség az **Új Nemzedék Plusz** és a **Nemzeti Ifjúsági Információs és Dokumentációs Adattár** portál. Utóbbi **Fogalomtár** funkciója az országosan egységes értelmezést nagyban segíti. A portálok a szakma alapkutatásait, jó gyakorlatait veszik számba.

2. HELYI DOKUMENTUMOK AZ IFJÚSÁGPOLITIKÁBAN

Az ifjúságpolitikát eddig nem foglaltuk külön koncepcióba, hanem az egyes szakterületek szerves részét alkották. Békés Város Önkormányzata Képviselő-testületének az ifjúságot is érintő rendeletei:

- A sportról szóló 4/2003. (III. 28.) önkormányzati rendelet
- Az általános iskolai tanulók és felsőoktatási hallgatók ösztöndíjáról szóló 9/2009. (III.27.) önkormányzati rendelet (*Arany János Tehetséggondozó Program, Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázat*)
- Az önkormányzati lakások és helyiségek bérletéről, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 22/2011. (VIII. 26.) önkormányzati rendelet (*hátrányos helyzetűek előnyben részesítése; szakemberek elhelyezése*)
- Békés város jelképeiről és a helyi elismerések adományozásáról szóló 23/2011. (VIII. 26.) önkormányzati rendelet (*Az Év Békési Sportolója, Békés Város Ifjúsági Díja*)

- A gyermekvédelem helyi rendszeréről szóló 11/2012. (III. 30.) önkormányzati rendelet
- A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 10/2012. (III. 30.) önkormányzati rendelet
- A civil szervezetek költségvetési támogatásának rendjéről szóló 4/2015. (II.4.) önkormányzati rendelet
- A helyi közművelődésről szóló 12/2015. (IV. 2.) önkormányzati rendelet

A koncepció feladata éppen az, hogy az egyes szakterületek eredményeit számba véve rávilágítson a fehér foltokra, a fejlesztendő területekre, illetve megerősítse az eddigi tevékenységeket.

3. FELADAT-MEGHATÁROZÁS

Az ifjúsági stratégia szűk értelmezése szerint e körbe az ún. harmadlagos szocializáció terepei tartoznak, elsősorban az ifjúsági szolgáltatások, közösségek, civil szervezetek.

Tágabb értelmezésben minden olyan terület ide számít, amelyik foglalkozik az ifjúsággal (jelen dokumentum erre alapoz), így különösen:

- oktatás, képzés
- egészségügyi ellátás
- szociális ellátás
- közművelődés, kultúra, sport
- befogadó közösség: kirekesztés, közélet
- munkaerőpiac
- lakhatás
- családpolitika

4. CÉLCSOPORT KIJELÖLÉS

A fiatalok korosztályi meghatározásához elfogadott elv, hogy a középiskolai korosztálytól az önálló életkezdésig terjedő időszakot számítjuk ide. Ezt általában 25 éves korban húzta meg a korábbi szakirodalom, felsőfokú végzettségűeknél 30 év alatt határozta meg a szakma. Ma általános tapasztalat, hogy a családalapítás és az állandó munkahely megszerzése a 30. év környékére esik, így végzettségtől függetlenül a 14-29 éves korosztályra terjed ki figyelmünk.

II. HELYZETELEMZÉS

1. DEMOGRÁFIAI HELYZET

Békés az ország (és Európa) egészével együtt öregszik. A város lakosságának átlagéletkora 41 év fölött van. A gyermekek és idősek aránya az elmúlt évtizedben a kívánatos visszájára fordult:

Korcsoport/Év	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>0-14 éves nő</i>	1707	1644	1582	1556	1509	1474	1454	1431	1412
<i>0-14 éves férfi</i>	1877	1841	1832	1761	1726	1675	1630	1568	1547
0-14 éves	3584	3485	3414	3317	3235	3149	3084	2999	2959
<i>65 - x éves nő</i>	2125	2136	2165	2172	2170	2154	2142	2149	2187
<i>65-x éves férfi</i>	1270	1280	1289	1308	1327	1320	1333	1343	1392
65 - x éves	3395	3416	3454	3480	3497	3474	3475	3492	3579
100 időstre jutó gyerek	106	102	99	95	93	91	89	86	83
100 gyermekre jutó idős	95	98	101	105	108	110	113	116	121

A változás legjellemzőbb mutatója, hogy 1991-ben 305 gyermek született Békésen, 2001-ben 239, 2013-ban 156. A koncepció a 14 – 29 éves korosztályra (4091 fő) készül, de a mai gyermekkorúak (2742 fő) megtartása, létszámának, arányának növelése a célja.

A Local Agenda 21 tanulmány megállapításai itt is aktuálisak: „Álláslehetőségek hiányában elsősorban a fiatalok és a képzettebb munkavállalók költöznek el a településről. Mind a szakképzett, mind a szakképzetlen fiatalok jelentős hányada hagyja el az országot, és vállal rövidebb vagy hosszabb távra munkát külföldön. A fentiek következtében, amennyiben ez a kedvezőtlen demográfiai trend nem változik, a település népessége nyilvánvalóan fokozatosan elöregszik, és emiatt torzul a lakosság korszerkezete is. „

2. OKTATÁS, KÉPZÉS

Az ifjúság oktatását több középiskola végzi a városban. A **Szegedi Kis István Református Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium** 1992 óta a Békési Református Egyházközség fenntartásában működik. A 4, 5 és 6 évfolyamos gimnáziumi oktatásban összesen 283 tanuló részesül. A fiatalok 77 %-a békési.

A mai rövid nevén Tisza Kálmán Szakképző Iskola jogelődje 1995-ben került Békés Megye Önkormányzata fenntartásába, ma a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Békéscsabai Tankerülete látja el az állami fenntartói feladatokat. Középiskolai tanulóinak létszáma legjobb éveiben 1.000 körül volt, ma 648. A kifutó gimnáziumi képzés miatt létszáma eddig is csökkent, és még 50 fővel csökkeni is fog a következő 2 évben.

A tanulók jelentős része a környező településekről bejárók, de Csongrád és Hajdú-Bihar megyéből is vannak szakközépiskolásai, illetve a megye távolabbi részén lakókkal együtt 181 fő kollégistát oktat az iskola. A békési jelentkezők aránya 1990 óta nem éri el az 50 %-ot.

A Reményhír Intézményfenntartó Központ által indított Erdőss Kamill Szakközépiskola intézményegységnek jelenleg 1 évfolyamon 20 tanulója van.

A nagyhalászi székhelyű Kölcsey Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola a Dr. Hepp Ferenc Általános Iskola épületében felnőttoktatás keretében a jelentkezők számától függően 1-3 csoportot indít, 20-50 tanulóval.

A felsőoktatás átalakulása a hátrányos helyzetű fiatalok továbbtanulását erősen visszaszorította. A város a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjpályázat keretében nyújt évente komoly összegű támogatást a fiatalok továbbtanulása érdekében:

Év	"A" típus		"B" típus *		Összesen	
	Fő	Ft	Fő	Ft	Fő	Ft
2001	66	2105000	21	637500	87	2742500
2002	57	2105000	5	225000	62	2330000
2003	56	2485000	7	337500	63	2822500
2004	69	2890000	10	637500	79	3527500
2005	79	3090000	4	510000	83	3600000
2006	97	3720000	7	840000	104	4560000
2007	135	4355000	11	1035000	146	5390000
2008	133	4775000	10	1080000	143	5855000
2009	134	5245000	12	1350000	146	6595000
2010	119	5005000	26	2985000	145	7990000
2011	112	4905000	18	2130000	130	7035000
2012	98	4075000	25	3285000	123	7360000
2013	89	3730000	12	1350000	101	5080000
2014	74	3105000	7	900000	81	4005000
2015	84	3300000	8	900000	92	4200000
Összesen	1402	54890000	183	17302500	1585	72192500**

*A „B” típusú pályázat három évre szól, az összegek a háromévi támogatást együttesen rögzítik.

**Az átlagos támogatás kerekítve havi 3.830 forint, amihez azonos összegű állami támogatási rész kapcsolódik.

3. GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM

A gyermek- és ifjúságvédelem feladatait több ágazat végzi, általában partnerként, de időnként egymással párhuzamosan:

1. Az egészségügyi alapellátás keretében iskolaorvosi és iskolafogászati ellátás biztosításával;

2. Egészségügyi alapellátás keretében a Békési Gyógyászati Központ és Gyógyfürdő a védőnői hálózat működtetésével;
3. Békés Városi Szociális Szolgáltató Központ a gyermekjóléti szolgáltatások keretében;
4. Békés Város Önkormányzata és a Békési Polgármesteri Hivatal gyermekjóléti ellátások biztosításával, valamint a Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (a továbbiakban: KEF) működtetésével;
5. Békés Megyei Kormányhivatal Békés Járási Hivatala gyámhivatali tevékenységén keresztül;
6. A nevelési-oktatási intézmények ifjúságvédelmi feladatok ellátásával;
7. A Békési Rendőrkapitányság felvilágosító programjaival, a közterületek, szórakozóhelyek ellenőrzésével;
8. A közművelődési-közgyűjtéményi intézmények, a civil szervezetek, sportegyesületek a szabadidő hasznos eltöltését biztosító programjaikkal stb... stb.

Jogszabályváltozás miatt a hátrányos- és halmozottan hátrányos helyzetűek aránya jelentősen csökkent, ugyanakkor területileg az eddiginél jobban koncentráldott. Arányuk a középfokú oktatási intézmények között erősen eltérő:

Középfokú oktatási intézmény	Hátrányos helyzetű	Halmozottan hátrányos helyzetű
Szegedi Kis István Református Gimnázium	9	6
Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény	19	63
Békésről eljáró	22	22

Az évente megtartott és megtartandó gyermekvédelmi konferencia az a fórum, ahol az ágazatok közösen próbálnak megoldásokat találni a fiatalok problémáira. A szakmai együttműködés erősítésére érdemes lenne a következő konferencián állandó munkacsoportot alakítani a folyamatos kapcsolattartás, együttgondolkodás érdekében.

4. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, PREVENCIÓ

A születéskor várható élettartam mindkét nem esetében növekszik, de 4-6 évvel az átlagos európai polgároké alatt marad a mai fiatalok körében is. Országosan a túlsúlyosság mellett a leggyakoribb egészségügyi probléma a hátgerinc-deformitás, a látási probléma és az asztma. A békési védőnők beszámolója alapján az általános iskolások körében az asztma nem jelent meg, viszont a kóros soványság igen. Minden ötödik fiatalnak legalább egyszer volt depressziós zavara (ami az EU átlaga is), minden tizenötödik fiatal klinikailag kimutatható depressziós zavarban szenved. A serdülőkorú halálozás okai között országosan mindkét nemnél a balesetek és az öngyilkosság állnak az élen.

Az országos felmérések szerint a 15-16 éves fiatalok 80 %-a kipróbálta az alkoholt. Ez a 17-18 évesek körében 90 %, a fiúk 71, a lányok 50 %-a többször volt részeg. 75 %-uk már dohányzott, 20 %-uk fogyasztott valamilyen illegális szert. A település nagyságától függően ezek az arányok a fővárosban megduplázódnak, a kistelepüléseken még az átlag felét sem érik el. Bár Békés a

közepes városok kategóriájába esik, érintettségünk az átlag alatt marad. Szerepük a fiatalok életében a feszültségcsökkentés. A kívánt hatás azonnal jelentkezik, a magatartás káros következményei pedig csak hosszú idő után, így a fiatalok nehezen fogják fel tetteik következményeit.

5. KULTÚRA, SZABADIDŐ, SPORT

A szabadidő kulturált eltöltésében az iskolán kívüli tevékenységek közül a sport a legjelentősebb. A civil szervezeti tagság nem számottevő, a kulturális, hagyományőrző csoportokban való részvétel, az egyházi szervezetekben való tagság, illetve a diák- és önkéntes szervezetek köre nevesíthető még a palettán országos szinten. Magyarországon a fiatalok kb. 15 %-a vesz részt valamilyen szervezetben. Békésen a 14-29 éves korosztály kb. 10 %-a tagja valamelyik sportegyesületnek, az egyéb szervezetekről nincs korcsoportos információnk, az országos átlaghoz közeli összarány becsülhető Békés vonatkozásában is.

Városi szinten a közművelődési-közgyűjteményi intézményhálózat és a civil szervezetek ingyenes programjai jelentik a legnagyobb vonzerőt, főleg a nagyrendezvények, ezek magas költségvonzata miatt azonban számuk nagyon is véges.

6. BEFOGADÓ KÖZÖSSÉG

A politikai intézményrendszerrel szembeni nagyfokú bizalmatlanság a helyi közéletre is rányomja bélyegét.

A fiatalok elsősorban az oktatási intézményeken keresztül találkoznak a közélet intézményesült formáival. A diákönkormányzatok működése elvi lehetőséget biztosít a demokrácia korlátozott gyakorlására, de ez gyakran csak formális jogokat biztosít és nem tényleges döntési helyzeteket produkál. A köznevelési intézmények állami fenntartásba vétele ráadásul az intézményi fórumokat a helyi érdekérvényesítéstől teljesen elhatárolta, így az önkormányzat és a diákönkormányzat között az iskola által közvetített kapcsolat is megszűnt.

Alapvető gondunk, hogy a városban nem működik olyan ifjúsági szervezet, mely az ernyőszervezet funkciójára alkalmas lenne, s a fiatalság érdekeit hitelesen képviselhetné a helyi közéletben. Egyáltalán, kevés a működő ifjúsági szervezet is.

7. LAKHATÁS

Az országos adatok alapján a fiatalok kb. 65 %-a él szüleivel, kb. ötödük saját családjával önálló háztartásban, 15 % pedig bérelt lakásban, ismerősöknél lakik az év nagyobbik részében.

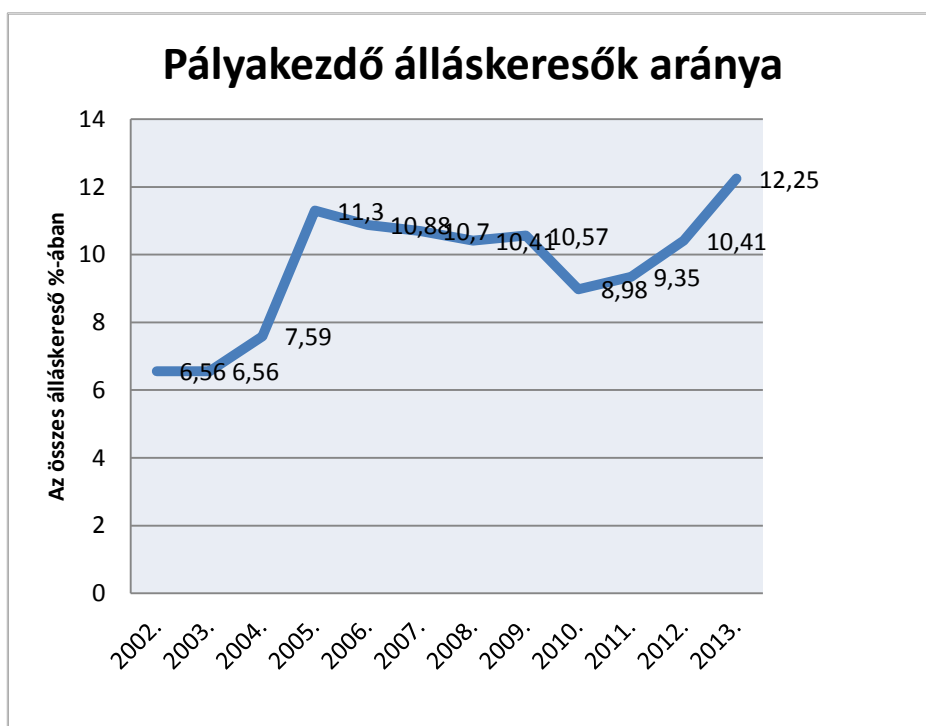
A békési 18-29 éves fiatalok kb. 82 %-a szüleivel, nagyszüleivel lakik, majdnem 2 %-uk egyedül él. Saját családjával önálló lakcímen mindössze a korosztály 10 %-a él, az országos átlag fele. Bérelt lakásban alig 5-6 % lakik, ami az országos átlag harmada.

Az önálló életkezdés lehetőségei Békésen az országos átlag alatt maradnak, aminek két legfőbb oka az általános szegénység és a nem megfelelő lakásállomány.

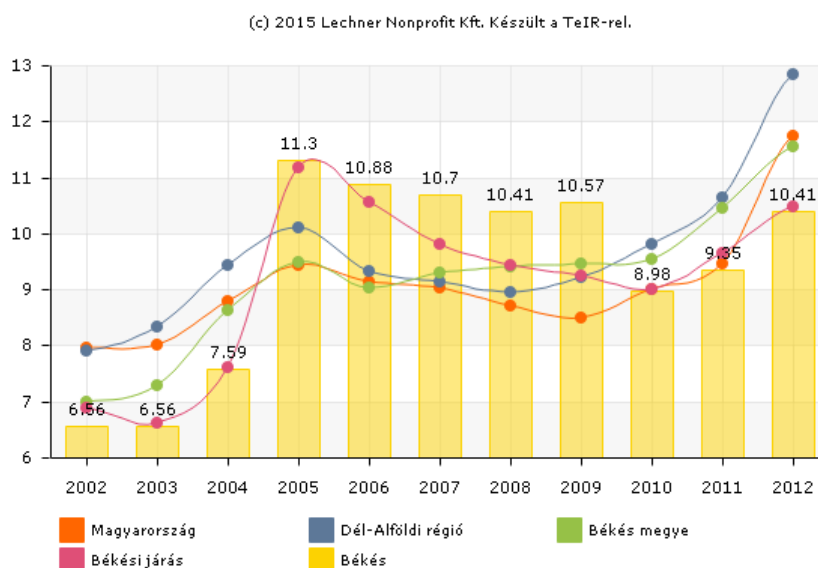
8. ÉLETKEZDÉS

A pályakezdők munkalehetőségének hiánya erősen hozzájárul az elvándorláshoz. A helyben maradók körében a fiatalok munkanélküliségének arányait az alábbiakban mutathatjuk be:

Megnevezés/év		2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Regisztrált munkanélküli, nyilvántartott álláskereső		1183	1189	1113	1317	1380	1590	1738	1979	2100	2150	1904	1797	1094
Ebből	Férfi	697	653	662	726	746	894	991	1134	1126	1175	910	845	488
	Nő	486	536	451	591	634	696	747	845	974	975	994	952	606
180 napon túl regisztrált, nyilvántartott		528	510	520	633	655	882	1048	1177	1292	1302	1024	1063	566
Ebből	Férfi	305	270	285	339	344	454	555	633	636	652	434	462	218
	Nő	223	240	235	294	311	428	493	544	656	650	590	601	348
Pályakezdő		n.a.	78	73	100	156	173	186	206	222	193	178	187	134

A riasztó növekedés azonban így sem magasabb az országos átlagnál, inkább alatta marad. Ennek oka a belső elvándorlásban is kereshető: a más településen iskolába járók ott maradnak és válnak munkanélkülivé.

Európai összehasonlításban alacsony a magyar fiatalok munkaerő-piaci aktivitása. A 15-24 éves korosztály 26,8 %-a aktív az EU 45,1 %-os átlagával szemben. A foglalkoztatott fiatalok körében a vállalkozók aránya mindössze 3 %, ami EU-s összehasonlításban nagyon alacsony. A munkavállalás szempontjából nagyon nagy a területi eltérés: a budapesti fiatalok 24 %-a, a vidékieké több mint 34 %-a ismerkedett meg a kényszerű munkanélküliséggel. A megyeközpontok és a kisebb városok, főleg pedig a községek között hasonlóan nagy az eltérés.

2000-hez képest megháromszorozódott a diplomás pályakezdekők munkanélküliségi aránya: minden negyedik diplomás munkanélküliként kezdi pályafutását. Tipikus ez a jelenség az elsőgenerációs vidéki fiatal értelmiségiek körében.

9. KÖZBIZTONSÁG

A fiatalkorúak szabálysértési- és bűnügyi jellemzően három területen jelentkeznek: közlekedés, drogfogyasztás, vagyon elleni bűncselekmények (lopás).

A nyilvános statisztikák 2009 óta közlik a bűnelkövetők életkor szerinti csoportosítását. Ez Békésre vonatkoztatva az alábbi adatokat mutatja:

Kategória/év	2009	2010	2011	2012	2013
Regisztrált bűnelkövető békési lakóhellyel	210		194	163	146
Ebből gyermekkorú (14 év alatti)	6		11	4	10
Ebből fiatalkorú (14-17 éves)	23		18	16	19
Ebből fiatal felnőtt (18-24 éves)	39		61	46	28
25 év alatti összesen	68		90	66	57
%	32,38		46,39	40,49	39,04

III. OKTATÁS, KÉPZÉS

A települési szintű tevékenységek összehangolásában nagy hátrány, hogy az ifjúságot befogadó intézményrendszer, mint szervezeti keret kikerült az önkormányzat hatásköréből, így a célcsoport elérésének lehetőségei szűkültek. Ilyen jellegű tapasztalatokkal a szakirodalom eddig nem szolgált, így az elérési csatornák megtalálása is új feladatot jelent.

Az önkormányzat itt koordináló, illetve javaslattevő szerepben léphet fel. A fenntartók elsősorban saját intézményük tevékenységére figyelnek, a másik intézményt inkább riválisnak tartják, mint partnernek. A városi szintű statisztikák kimutatják az intézmények közötti különbségeket a képességek és a szociális helyzet szempontjából is. Ezekre fel kell hívnunk az érintettek figyelmét, illetve az önkormányzat illetékes bizottságának koordináló szerepét erősítenünk kell.

Annál is inkább szükség van erre a koordináló szerepre, mert a békési diákság problémái közösek, nem függenek attól, hogy melyik békési vagy netán békéscsabai stb. középiskolába járnak. A közös programokat az iskolák soha nem vállalták fel, erre a városnak kell lehetőséget biztosítania.

A leghátrányosabb rétegek mobilitása az oktatás területén is nagyon alacsony. A szakmaválasztás szempontja legtöbbször nem a gyermek érdeklődése, képessége, hanem az, hogy az iskola helyben van. Ezen a területen az általános iskolai pályaválasztási tanácsadásnak is szerep jut.

A felsőoktatásban a költségtérítéssel képzések arányának növekedésével a Békésről jelentkezők száma is csökkent és a jelentkezők alig 40 %-át veszik fel (a korábbi 75-80 %-kal szemben), mert legtöbbször csak az államilag finanszírozott képzést merik megjelölni a család anyagi helyzete miatt. Emiatt a Bursa Hungarica támogatások jövedelemhatárainak (51.300 Ft-ról 62.700 Ft-ra) növelésére teszünk javaslatot, hogy a tehetséges fiatalok minél nagyobb számban juthassanak hozzá a felsőoktatáshoz.

IV. EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS

1. GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM

A szerteágazó intézményrendszer alkalmat ad egyes feladatok elsikkadására, illetve más feladatok fölösleges párhuzamos végzésére. Az intézmények csak kis része van városi fenntartásban, tehát ezen a területen is a koordinálás a legfontosabb feladatunk.

2. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD, PREVENCIÓ

Az egészséges táplálkozás biztosításával az önkormányzat sokat tehet a fiatalok egészsége érdekében. A közétkeztetésben bevezetett szigorú szabályok betartása nem csak kötelességünk, de érdekünk is. Az intézményi konyhák karbantartása, felújítása folyamatosan napirenden van,

és az alapanyagok beszerzésénél is odafigyelünk a minőségre. A minta-menza programban való részvétellel Békés az elsők között kapcsolódott be az egészséges táplálkozást népszerűsítő körébe.

A fiatalok egészséggel kapcsolatos attitűdje életkoruknál fogva még könnyen befolyásolható pozitív irányba, ha ezt nem az ijesztgetés és fenyegetés eszközeivel próbáljuk meg elérni. A megelőzés a gyermekkorban való figyelemfelhívással kezdődik, így ezt a feladatot ki kell terjesztenünk legalább az általános iskolás korosztályra is.

Ágazatokon túlmutató koncepció Békés Város Drogellenes Stratégiája (amit 2014 decemberében fogadott el a képviselő-testület), mégis itt említjük meg, mert egyik legfontosabb szempontja a megelőzés.

V. SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

A közigazgatás és ezen belül az önkormányzat és szociális intézményrendszere első sorban a szociálisan rászoruló fiatalok körével találkozik. Ez az egyoldalú kapcsolat sokszor értéktorzuláshoz vezet: a fiatalok mint problémaforrás jelennek meg a közigazgatási rendszerben. Figyelmünket azonban a fiatalok problémáira kell fókuszálnunk, s ezek megismerése és megértése után a problémák megoldásában segítségükre lenni.

A fiataloknak maga a segítségkérés jelent problémát: egyrészt szégyellik magukat, hogy segítségre szorulnak, másrészt életkoruknál, tapasztalatuknál fogva nehezen fogalmazzák meg mondandójukat.

A meglévő és elég jól működő szociális ellátórendszer kortárs segítők terepmunkájával tehető még hatékonyabbá. Ennek lehetőségeit kell kidolgoznunk és a megfelelő módszerek alkalmazásával minél több fiatalot elérni, hogy a kritikus élethelyzetekben megfelelő segítséghez jussanak. Ezzel párhuzamosan bővíteni kell az ifjúság élethelyzetével összefüggő mentálhigiénés, jogi, pszichológiai, életvezetési, továbbtanulási stb. tanácsadás formáit és kereteit.

VI. KÖZMŰVELŐDÉS, KULTÚRA, SPORT

Egy korábbi pályázati rendszer lehetővé tette a „Diákgödör” működtetését, ahol a „csellengők” kulturált körülmények között tölthették el fölös idejüket. A közös szórakozás az egymás iránti toleranciára is megtanította őket, segítette más közösségekbe való beilleszkedésüket is. Ennek újraélesztése indokolt lenne, a megoldás azonban ma jóval költségesebb. A megváltozott igények miatt csak egy vezeték nélküli internet-eléréssel rendelkező, kedvezményes nyomtatási, számítógép-használati, fénymásolási lehetőséget biztosító helyiség lehet elég vonzó ahhoz, hogy a fiatalokat lekösse. Ennek fenntartási költsége a felügyelettel együtt viszonylag magas, nem beszélve róla, hogy megfelelő helyiség jelenleg nem is áll rendelkezésre a város központjában.

A városban működő ifjúsági civil szervezetek közül az alapítványok elsősorban intézményekhez kapcsolódnak és adománygyűjtéssel foglalkoznak, amit az adott intézmény fejlesztésére, esetleg

a rászoruló tanulók támogatására (jobb esetben a tehetségek elismerésére is) fordítanak. Alaptevékenységként az ifjúság körében végzett közösségi munkát kevés szervezet folytat.

A diákönkormányzatok ugyancsak intézményhez kötött szerveződések, de a békési diákság jelentős hányadát nem fedik le amiatt, hogy a más településen tanuló fiataloknak nincs képviselője lakóhelyükön.

A középiskolát befejezett fiatal felnőttek semmilyen közösségi fórummal nem rendelkeznek.

A leghatékonyabban a sport területén működik az ifjúság szabadidős tevékenységeinek szervezése. Az együttesen kb. 1.000 tagot számláló sportegyesületek sportolóinak közel fele gyermekkorú (6-13 éves), a 40 %-a fiatalkorú. (14-29 éves). A palettát színesítik az iskolai diáksport foglalkozások és diákolimpiai versenyek.

A tapasztalat az, hogy a tömegsport rendezvényeken is az egyébként is aktívan sportolók vesznek részt nagyobb számban.

Az egész napos oktatás, a középiskolások heti 35-36 tanórai elfoglaltsága a fiatalokat a további szervezett közösségi léttől távol tartja, épp ezért két irányba érdemes elmozdulni:

- az iskolai szervezésű rendezvényeket is kihozni az iskolából,
- iskolán kívüli szabadidős típusú elfoglaltságokat találni számukra.

A fiatalok szemléletformálásában az erkölcsi nevelésen túl ifjúsági szervezeteik révén közösségformáló és megtartó erőt is képviselnek.

VII. BEFOGADÓ KÖZÖSSÉG

A párbeszéd hiánya a fiatalság közvetlen megszólításával, elérésével oldható meg.

A fiataloknak érezniük kell, hogy a város igényli közreműködésüket, ad a véleményükre, számít rájuk a város jövőjének építésében. Tudniuk kell, hogy saját jövőjüket építik.

A közügyek iránti érdektelenség, a környezettel szembeni elvárások megfogalmazásának hiánya a fiatalság problémáinak megértését nagyban nehezíti. A fiatalságot érintő kérdések előkészítésébe való bevonásukkal felkelthető érdeklődésük a közügyek iránt, egyben a városhoz kötődésük is erősödik.

VIII. MUNKAERŐPIAC

Az ifjúsági munkanélküliség elsősorban strukturális:

- a munkaerő-piaci kereslet és kínálat nem illeszkedik egymáshoz,
- az elvárások nem csak a végzettségre és szakképzettségre korlátozódnak, hanem a szakmai és gyakorlati tudásra is vonatkoznak.

A munkavállaláshoz szükséges kompetenciákat a fiatalok családi, szociokulturális helyzete erősen befolyásolja, amit az oktatás csak kis mértékben tud ellensúlyozni.

A munkahelyteremtés lehetősége erősen korlátozott, ezért a város két ponton tud valós segítséget nyújtani:

- a szakmai gyakorlat megszerzésében önkéntes munka biztosításával és,
- a közművelődési intézmények kompetencia-fejlesztő felnőttképzési rendszerén keresztül.

Városi szinten a másod-harmadgenerációs munkanélküliségben érintett fiatalok integrációjának elősegítése lehet az egyik kiemelt cél: a munkakultúra elsajátítása jelentősen növeli az elhelyezkedési lehetőségeket.

IX. LAKHATÁS

A fiatalok önálló életkezdésének egyik sarkalatos pontja az önálló lakáshoz jutás lehetősége. Ezen az önkormányzat a lakhatási feltételek javításával tud segíteni. Érdemes elgondolkodni a Fecskeház program megvalósításán.

A program csak akkor működőképes, ha a résztvevők az alacsony (10.000 Ft) lakbér és a rezsi (kb. 25.000 Ft) mellett jelentős elő-takarékosságra (legalább 40.000 Ft) képesek havonta. A lakáshoz kapcsolódó 75.000 Ft költség mellett szerény, takarékos megélhetésre akkor marad pénze a családnak, ha az egy főre eső nettó jövedelem eléri a mindenkori legkisebb öregségi nyugdíj háromszorosát (85.500 Ft). A család jövedelme így fejenként 48.000 Ft-ot biztosít a havi megélhetésre. Ezzel a feltétellel nem mindenki tud élni, ezért hosszú távon maximum 40 kis alapterületű lakást érdemes kialakítani kb. 200-215.000 Ft/m² költséggel (amiben már a kis alapterületre tekintettel jó néhány közösségi helyiség is benne van, pl. mosókonyha, konditerem stb.). 40db 40 m²-es lakás esetén (ebből 10 % a közös helyiségekre esik: lépcsőház, tároló, mosókonyha stb.) a bekerülési költség 344 millió forint körül van. Alacsony lakbér esetén a megtérülési idő 72 év, tehát csak pályázati támogatás esetén tudunk belevágni a programba.

A családok maximum 5 évre kapnák meg a lakást kötelező elő-takarékossággal. Ennyi idő alatt 2.400.000 Ft-ot gyűjtenek, amihez 30 % állami támogatás jár. Ez 3.120.000 Ft. A konstrukció ezzel azonos összegű kedvezményes kölcsönt biztosít, ami együttesen 6.240.000 Ft. Az újra bevezetésre kerülő szociálpolitikai támogatásokkal kiegészülve a családnak 5 év alatt 10 millió forint megtakarítása keletkezne, amiből igényeinek megfelelő lakásba, házba léphet tovább.

X. KÖZBIZTONSÁG

A gyermek- és fiatalkorúak 40 % körüli aránya a bűnelkövetők között riasztónak tűnik. Békés azonban a bűnelkövetés szempontjából a kevésbé veszélyeztetett városok közé tartozik, az idősebb korosztályok viszonylag alacsonyabb részaránya pedig azt is jelenti, hogy a fiatalkori kisebb súlyú cselekmények nem válnak nagy számban felnőttkori devianciává.

A lehetséges tevékenységek közül elsődlegesen a megelőzésre, a felvilágosításra kell fektetnünk a hangsúlyt.

Egyes vélemények szerint a fiatalkorúak sérelmére elkövetett bűncselekmények 99 %-a látens marad, mert a fiatalok nem tudják: hogyan és kinek mondhatnák el problémáikat. Jogérvényesítő képességük még kialakulatlan. Különösen igaz ez a családon belüli erőszak eseteire.

Legfőbb feladatunk e téren, hogy a fiatalok bizalmával bíró segítőköt vonjunk be a munkába, akik a jogi eszközökkel is rendelkező felnőtt világnak továbbíthatják a problémákat és kezdeményezhetik a szükséges intézkedéseket.

XI. FELADATOK

1. KIEMELT FELADATOK

Az elmondottak alapján világosan látszik, hogy a fehér foltok négy területre koncentrálnak, ahol az önkormányzat előre tud lépni az ifjúság megnyerése és segítése területén.

- **Az ifjúsági közösségi tér működtetése.** Az alacsonyküszöbű ifjúsági munka részeként a szolgáltatás igénybevétele gyakorlatilag feltétel nélküli: az utcáról betérő számára is azonnal, ingyenesen, teljes mértékben, mindenféle hivatali adminisztráció nélkül hozzáférhető. Elsősorban a kapcsolatfelvételre, a találkozás révén a védekező diszpozíció feloldására, a bizalomra és együttműködésre, a kívánatos változás előkészítésére törekszenek. Jellemzően az ifjúsági közösségi terek, információs irodák, illetve az ártalomcsökkentő szolgáltatások területén találkozhatunk a fogalommal.
- **Kortárs segítők foglalkoztatása.** A szociális szolgáltatások határfokát nagyban csökkenti az ifjúságsegítő és a segítségre szoruló fiatal közötti generációs különbség. A kortársakkal szembeni bizalom könnyíti a probléma megértését és a segítségnyújtást. Keressük a lehetőségét egy nyári egyhetes kortárs segítő képzésnek. Ennek célja, hogy az önkéntes munka keretein belül a fiatalok képessé váljanak kortársaik problémáinak megfogalmazására, de egyáltalában véve az igények felmérésére is. A kortárs segítőkkel érhető el leghatékonyabban, hogy az ifjúságsegítő szakma minden iskolában helyben legyen.
- **A közéletben való ifjúsági részvétel erősítése.** Az önkormányzat ennek érdekében felveszi a kapcsolatot a diákönkormányzatokkal, képviselőiknek folyamatos tájékoztatást ad az ifjúságot érintő kérdésekről, átfogó kérdések esetén fórumot szervez az ifjúsági

korosztály számára. Indulásnak egy Békési Diáknap néven szervezendő egynapos rendezvényt rájuk bízva lehetne a mozgósítást megkezdeni. A rendezvény talán alkalmas arra, hogy a nem helyben tanuló békési diákok, illetve az iskolapadból kinőtt fiatalok körében is meginduljon valamilyen önszerveződés, hogy a fiatalság egészét lefedő érdekképviselőlet jöjjön létre.

- **Önkéntes munka szervezése.** Az ifjúsági önkéntes munka szervezése több haszonnal jár, illetve az ifjúsági munka több területén nyújt segítséget, ezek közül a három legfontosabb
 - a. a munkatapasztalatok megszerzése az önálló életkezdéshez szükséges kompetenciák megszerzése érdekében,
 - b. továbbá az ifjúság közösségi életbe való bevonása,
 - c. illetve a segítő attitűd kialakulásának elősegítése.

E tevékenységbe a város összes közintézményét be lehet és kell vonni, hogy a fiatalok a nevelési, közművelődési, szociális munka világába is bepillantást nyerhessenek. A fiatalok szemléletformálásában a „Segíts magadon...” elv tudatosulása lehet a legfőbb haszon.

2. FOLYAMATOS FELADATOK

Nincs az a feladat, aminek megvalósításán ne lehetne javítani. Így a számba vett tevékenységek eredményes, hatékony folytatására is oda kell figyelniük. Az önkormányzat az ágazatokra tagolt ifjúsági munka koordinálásában, folyamatos figyelemmel kísérésében vállalhat az eddigieknél nagyobb szerepet.

- Békés Város Önkormányzata illetékes bizottságai a városi intézmények tájékoztatóiban, beszámolóiban folyamatosan információt kérnek az ifjúsági munkáról.
- Békés Város Önkormányzata Oktatási, Kulturális és Sport Bizottsága tanácskozási joggal meghívja a középiskolai diákönkormányzatok vezetőit minden olyan napirendhez, mely az ifjúsággal kapcsolatos.
- Békés Város Önkormányzata nemzetközi (testvérvárosi) kapcsolatai fejlesztésében kimondottan az ifjúságnak szóló programokat szervez, támogatja a cserekapcsolatok fejlődését.
- Békés Város Önkormányzata fórumot biztosít az ifjúsággal foglalkozó intézmények, hatóságok, civil szervezetek számára az ifjúsági munka összehangolása, fejlesztése érdekében.
- Békés Város Önkormányzata kezdeményezi, hogy a köznevelési intézmények a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat legalább kapcsolt munkakörben lássák el, a munka hatékonyságának javítása érdekében tartsanak kapcsolatot az illetékes közigazgatási szervekkel és az önkormányzat bizottságaival. Kezdeményezi, hogy az intézmények gyermekpszichológus alkalmazásával segítsék a gyermekek mentális fejlődését.
- Békés Város Önkormányzata kezdeményezi, hogy a közösségi szolgálat keretében az általános- és középiskolák ifjúsági segítőket fogadjanak, munkájukat a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök irányítsák és értékeljék.

- Békés Város Önkormányzata szerepet vállal a nyári sport, szabadidős programok szervezésében a szabadidő kulturált eltöltése érdekében. Ebben a sportegyesületek, kulturális szolgáltatók együttműködésére számítunk.
- Békés Város Önkormányzata kezdeményezi, hogy a békési vállalkozások éljenek a nyári diákmunka lehetőségével, munkatapasztalathoz juttatva ezzel a fiatalokat.
- Békés Város Önkormányzata javasolja a helyi médiának, hogy fiatal munkatársak bevonásával indítsanak ifjúsági rovatokat, ahol a számukra fontos információkról tájékozódhatnak, az őket érintő kérdésekben véleményt nyilváníthatnak.

XII. ÖSSZEGRÉS

Az Ifjúsági Konceptiót az önkormányzat két évente felülvizsgálja és végrehajtását értékeli, célkitűzéseit szükség szerint módosítja.

A jogszabályi környezet vagy egyéb külső tényező jelentős változása esetén a felülvizsgálatot soron kívül el kell végezni.

Békés, 2015. április 29.